Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 97 Sreda, 2. decembra 1936 Leto XI

Delavstvo in državni praznik

Osemnajstič praznujemo 1. decembra praznik državnega zedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Socialistično delavstvo je smatralo zedinjenje južnih Slovanov v eno samostojno državo kot zgodovinsko razvojno nujnost, kot revolucionaren čin, ki ga je idejno in dejansko podpomagalo ter svoje gledanje obširno utemeljilo v resoluciji tivolske konference socialno demokratične stranke l. 1909, ob navzočnosti in pritrjevanju zastopnikov socialne demokracije vseh narodov bivše Avstro Ogrske in Balkana.

Tega svojega stališča delavstvo ni nikoli izpremenilo, še manj zatajilo. Zastopalo ga je v času, ko se je tako gledanje na razvoj smatralo za veleizdajo in zastopa ga danes, ko mu razni »Jugoslovani znamke leta 1918«, kot razredni nasprotniki, očitajo protidržavnost, breznarodnost in brezdomovinstvo ter izkoriščujoč svojo moč in vpliv, temu primerno z njim ravnajo.

In vendar: socialistično delavstvo ne zahteva ničesar drugega v tej državi kot **enakopravnost**, socialno **zaščito**, ki mu pripada in politični **vpliv**, ki mu gre.

Socialna zaščita delavstva mora obstojati v nizu zakonov, ki bodo onemogočili izkoriščanje dela po kapitalizmu, kopičenje dobička in blagostanja na eni in revščine na drugi strani. Naloga države mora biti, da zagotovi delavstvu: pravico do dela mladim, starim in onemoglim pa preskrbo. V institucijah, ki služijo delavski zaščiti in delavskemu zavarovanju, mora biti delavstvo odločujoči faktor.

Socialistično delavstvo smatra, da je pomanjkanje socialne zaščite, v državi posledica tistega nenaravnega razvoja, ki so ga zakrivile meščanske stranke v svojem brezobzirnem boju za politično in gospodarsko oblast v državi, stremeč za tem, da bo ena izmed njih potom diktature nadvladala drugo in usmerila pravec državne politike.

Kolebajoč med diktaturo in demokracijo in nagibajoč se večkrat k odkritemu fašizmu ene ali druge oblike, smo prebrodili celo vrsto let v notranji politiki države.

Socialistično delavstvo v vsej tej dobi ni nikoli nehalo biti bojevnik za svobodo in demokracijo, za politične svoboščine, klicar ljudskih mas, da se je treba v notranji politiki povrniti k onim osnovnim načelom, na katerih naj bi po zamisli tvorcev počivala državna zgradba južnih Slovanov.

Po dolgih letih negotovosti izgleda ob osemnajstletnici nastanka države, da se naglo vrši pribiranje vseh demokratičnih sil, vseh svobodoljubnih elementov, ki hočejo ob spoštovanju narodno zgodovinskih posebnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev doseči novo ureditev naše državne skupnosti.

Socialistično delavstvo sodeluje pri teh naporih in je odločeno podpirati vsako grupacijo, ki bo garantirala ljudstvu:

splošno, enako, tajno in proporcionalno volilno pravico,

svobodo združevanja in zborovanja,

svobodo govora in tiska,

svobodo na znotraj in sodelovanje z demokracijami v svetu,

kajti prepričano je, da bo le na teh osnovah lahko počivala trdna državna zgradba, ki bo v stanu zaščititi svojo neodvisnost in doprinesti svoj delež k ohranitvi evropskega miru.

V svobodi, kjer vlada socialna pravičnost pa je tudi kruha za vse in vsakogar.

Ofenziva vladinih čet v Španiji

v boku nacističnih čet pri Talaveri

Napad generala Franca na Madrid je končal z občutnim porazom njegovih čet, čijih napadi so se razbili ob zidovju predmestnih hiš, v ognju vladinih obrambnih oddelkov.

Vzrok poloma ofenzive generala Franca tiči v tem, da se je vladi posrečilo v zadnjih tednih organizirati armado in jo najmodernejše opremiti. Premoč nacistov, ki sta jih oborožila Italija in Nemčija in ki se je tako vidno odražala v vojnih operacijah prejšnjih mesecev, je v bojih za Madrid splahnela. Poleg vsega je nastopilo še slabo zimsko vreme, ki je znatno oslabilo odporno in napadalno silo marokanskih čet, na katere je Franco polagal vse svoje upe. Pri tem je treba tudi vpoštevati, da je vojaška morala marokanskih čet silno trpela vsled silnih izgub, ki so jih imele pri naskokih na glavno mesto. Njihove morale najbrž ni mogoče dvigniti niti z obljubami, ki so jih jim dajali njihovi zapovedniki, da bodo pri osvojitvi Madrida lahko plenili, kolikor se jim bo zljubilo.

Poraz generala Franca pred Madridom je rodil še druge neugodne posledice, ki se že kažejo.

General Franco je namreč prodiral proti Madridu v obliki klina, čigar južna stranica je reka Tajo, severna pa sega od Avile mimo Escoriala, ob železniški progi, ki vodi preko gorovja Sierra de Guadarrama v Madrid. Prepričan, da mu bo uspelo zavzeti Madrid z enim samim sunkom, je opustil mnoge vojaške ukrepe, ki jih tak način prodiranja nalaga vojaškemu vodstvu. Kakor kažejo najnovejši dogodki, general Franco zlasti ni zadostno zavaroval bokov svoje klinaste fronte.

Vladine čete pa niso samo vzdržale napadov pred Madridom, ampak so na odseku reke Taje, zapadno od Toleda, pri Talaveri dela Reina, prešle v ofenzivo in napadle južno osišče klinasto potekajoče fronte nacističnih čet pred Madridom. Ta napad v boku, o katerem govore zadnja poročila, da se uspešno razvija, je za Franca opasen predvsem radi tega, ker skozi Talavero vodi edina železniška proga, ki se je nacisti lahko poslužujejo za dovoz čet, streliva in hrane. Ako se vladinim četam posreči na tem mestu prodreti in prekiniti zveze generala Franca z zaledjem, se bodo nacisti morali pričeti čim najhitreje umikati izpred Madrida.

Ofenziva vladinih čet okoli Ovieda

Na fronti ob Biskajskem zalivu se razvija ofenziva vladinih čet, katerih jedro tvorijo asturski rudarji, zelo posrečeno. Zadnje dni so vladine čete zavzele par predmestij in mestnih okrajev obleganega Ovieda. Največji uspeh pa je v tem, da so prekinile zvezo obleganccv z mestom Grado na zapadu, kjer se nahaja glavno poveljstvo nacističnih čet na tem odseku.

Ofenziva tudi južno od Bilbaja

V oddaljenosti 100 km južno od Guipuzcoa pri Irunu (ob Biskajskem zalivu) so vladine čete zavzele Villafranco, Vergamo in Villareal. Villafranca leži ob železnici, ki vodi iz Pamplone v Saragosso v južnozapadni smeri.

Nemiri v Sevili in La Coruni

Agencija Fahra javlja, da so v mestu La Coruni, na skrajni severozapadni obali Španije izbruhnili nemiri, takisto tudi v Sevilli.

Značilno je tudi, da so oblasti v od nacistov zasedeni Cordobi, kjer so doslej delavci morali delati kot vojaki, bile prisiljene obljubiti delavcem mezdo po 25 peset dnevno ter so to tudi javno razglasile.

Bomba napolnjena s peskom

»News Chronicle« poroča, da je neko nacistično letalo vrglo bombo na Madrid, ki ni eksplodirala. Ko so miličniki bombo hoteli uničiti, so opazili, da je napolnjena — s peskom. V bombi so našli listek v italijanščini: »Vaši italijanski bratje delavci nočejo, da Vas ubijajo.«

Španija predlaga sankcije proti Italiji in Nemčiji

Društvo narodov in Španija

Španska vlada je predlagala Društvu narodov, da sklene sankcije proti Nemčiji in Italiji, ki podpirata naciste, s tem kršita mednarodne obveznosti ter sta dejansko napadli špansko republiko kot neodvisno državo, ki je članica Zveze narodov.

V Ženevi smatrajo, da se bo moralo o tej zahtevi španske vlade razpravljati in da bo 6. decembra sklican svet Društva narodov.

Nova sovjetska demokracija

Rusija dobi novo ustavo.

Dne 25. t. m. se je sestal osmi izredni sovjetski kongres. Na dnevnem redu je edina točka o spremembi sovjetske ustave. Načrt je bil sprejet že v prvi polovici meseca junija ter objavljen v presojo javnosti. O tem načrtu se je vršilo nad 400.000 zborovanj, ki so predložila (zborovanja in posamezniki) nad 43.000 izpreminjevalnih predlogov. To bo tretja sovjetska ustava. Prva je veljala od 1918 do 1924, druga pa od 1924 do danes.

Sovjetska unija je v tej dobi izvedla notranjo konsolidacijo, se pa uveljavila tudi kot mednarodni faktor, zlasti v boju Evrope za obranitev miru in sodeluje danes s Francijo, Čehoslovaško in Anglijo in Rumunijo.

Dva vojaška upora. Na Kreti se je uprl del vojaštva. Upor so zadušili. — V Ekvadorju pa se je v glavnem mestu uprla policija in del vojaštva proti predsedniku republike.

Kapitalisti povsod enaki

Pritožba ameriške delavske zveze

Poročilo h kongresu »American Federation of Labor« v Tampi v Floridi opozarja na nevarnost, ki jo pripravljajo veleposestniki s snovanjem spiceljskih in provokaterskih organizacij, ki naj bi delavce ob mezdnih gibanjih zavajali na kriva pota. Gospoda ima tudi privatno vojsko, o kateri se ugotavlja, da je oborožena ter da ima namen terorizirati delavce. Eno samo veliko podjetje je v ta namen dalo 4.2 milijona dolarjev (skoraj 200 milijonov dinarjev). Poročilo pravi, da se bodo tudi delavci pripravili na obrambo in svari pred meščansko vojno, ki jo kapitalisti pripravljajo.

Novi francoski notranji minister

Socialist Marks Dormoy

Kot naslednik pokojnega Salengra je postal notranji minister v Blumovi vladi socialist Marks Dormoy. Novi minister je bil trgovski pomočnik ter spada med najuglednejše voditelje delavstva. Socialist je bil že njegov oče. Minister je star šele 40 let ter je bil mnogo let župan svojega rodnega mesta Montlucon. Dormoy je bil nazadnje državni podtajnik v notranjem ministrstvu in dobro pozna delavsko socialistično gibanje, ker deluje od mladosti v njem.

Vpokojen je generalni ravnatelj SUZORa g. Glaser.

Borec v avstrijski februarski vstaji

Julij Deutsch kot bojevnik v Španiji

Sodrug dr. Julij Deutsch, voditelj bivšega avstrijskega šucbunda, je prispel v torek v Madrid. Doslej je bival na Čehoslovaškem. Časnikarjem je izjavil:

»Prišel sem v Španijo, da pomagam španski vladi s svojim vojaškim znanjem. Menim, da se bo tu odločilo o usodi Evrope. Vojna v Španiji se je pričela kot razredni boj in se utegne lahko razviti v evropski spor. Če sile svobode, demokracije in socializma zmagajo, bi bilo mogoče ohraniti mir. Če zmaga fašisem, bo evropska vojna neizogibna. Ker se borim za socializem, sem prišel v Španijo.«

Dr. Deutsch o položaju v Španiji

O položaju v Španiji poroča dr. Deutsch: »Ne samo v Madridu stoje desettisoči branilcev, ki se junaško bore, najdemo jih tudi visoko v gorovju, v mrazu, dežju in snežnem metežu, kjer branijo sleherno ped zemlje. Nasprotniki razpolagajo z izvežbanim in opremljenim vojnim aparatom, ali ta aparat je brez duše. Uboga le pod zunanjim pritiskom. Na naši strani pa se bori velika ideja in strast za svoje ideale vnetega ljudstva. Slabo napravljeni, zato pa polni nepremagljive vere na končno zmago, stoje delavci in kmetje na fronti. Miroljubni španski narod, ki ni hotel vojne, se sedaj uči vojskovati. Kolikor sem mogel opaziti, imajo politični komisarji močan vpliv. Imam vtis, da stoji vse delovno ljudstvo v skupni fronti. Te fronte nacistični generali ne bodo prodrli.«

Podelitev Noblove nagrade Ossietzkyga razburja Berlin

Nagrajenec je „veleizdajalec"

Noblovo nagrado za zasluge za mir je prejel nemški pisatelj Karl Ossietzky. Ossietzky je bil pod Hitlerjem obsojen na poldrugo leto ječe, ker je razkril nemško oboroževanje, potem pa pomiloščen in do zadnjega časa, ko je obolel, zaprt v nekem nemškem koncentracijskem taborišču.

*

Noblova nagrada se izplačuje vsako leto iz obresti glavnice 44 milijonov frankov, ki jih je zapustil izumitelj dinamita kemičar Alfred Nobel s svojo oporoko z dne 27. novembra 1895. Nagrajence izbira poseben odbor učenjakov v Oslu (Norveška) iz vrst zaslužnih fizikov, kemičarjev, zdravnikov, pisateljev in pobornikov za mir.

Nagraditev Ossietzkega ima poseben pomen z ozirom na to, da je bil do poslednjega časa zaprt v nemškem koncentracijskem taborišču in leži sedaj bolan v neki berlinski bolnici pod stalnim policijskim nadzorstvom.

Kako je odjeknila vest o nagraditvi Ossietskega v Berlinu, pove poročilo nemškega poročevalskega urada, ki pravi:

»Carl von Ossietzky je prvi slučaj, da se je podelila Noblova mirovna nagrada človeku, ki ga je vrhovno sodišče njegove domovine obsodilo kot veleizdajalca. Podelitev Noblove nagrade notoričnemu veleizdajalcu, pomeni nesramno izzivanje in žalitev nove Nemčije, da bo treba dati na to primeren in nedvoumen odgovor.«

Razburjenje v Berlinu je razumljivo, pomaga pa seveda ne dosti.

Žena kot delavka

Žena je dandanes enako kot mož prisiljena, da si z delom v tovarni, trgovini, obrti in pisarni služi kruh. Mednarodni urad dela je objavil statistiko zaposlenih žen v posameznih državah. Dasi se ta statistika nanaša na l. 1930 do 1933 je skoro gotovo, da se število zaposlenih žen od tedaj in do danes ni nič zmanjšalo. Zaposlenih žen v posameznih državah v primeri z moškimi je bilo: v Nemčiji 11,4 milijonov (moških 20,8 milijonov), v Franciji 7,9 (moških 13,7), na Angleškem 6,2 (moških 14,7), v Indiji 48,2 (moških 103,8), v Italiji 3,9 (moških 13,3), na Japonskem 10,1 (moških 19), v Avstriji 1 (moških 2,1), na Madžarskem 0,9 (moških 2,8), v Zedinjenih državah Severne Amerike 10,7 milijonov (moških 38 milijonov). Od celokupnega števila zaposlenih delovnih sil, je ena tretjina do ene polovice žen.

Ako vpoštevamo delo žen in njihovo vlogo v družbi kot matere, moramo reči, da žene popolnoma opravičeno zahtevajo enakopravnost v javnem življenju narodov in držav.

Konkordat pred parlamentom

Vlada je sklenila predložiti parlamentu v potrdilo konkordat, t. j. pogodbo Vatikana z Jugoslavijo o razmerju med katoliško cerkvijo in državo.

Pogajanja za sklenitev konkordata so trajala z daljšimi ali krajšimi presledki od l. 1922 do spomladi l. 1935. Zaključena so bila torej v dobi Jevtićevega in JNS-režima; podpisana pa je bila pogodba 25. julija 1935.

V spremnem pismu narodni skupščini je predsednik ministrskega sveta dr. Stojadinović napisal kratko utemeljitev predloga, kjer pravi med drugim tudi to-le:

»Neurejenost razmerja s katoliško cerkvijo je bila škodljiva, ker so bili stiki med cerkvijo in državo posebno težavni in pomembnih posledic za mirno življenje družbe.«

O vsebini konkordata še ne vemo ničesar. Vsekakor pa nalaga taka pogodba z Vatikanom državi gotove obveznosti in se mora država pri urejevanju javnopravnih vprašanj ozirati na v konkordatu zajamčene pravice cerkve; zlasti velja to za vprašanja: zakona, ločitve, razveze, vzgoje otrok in plačevanja duhovnikov iz državne blagajne. Najbrž bo konkordat tudi uredil vprašanje obračunavanja Petrovega novčica z Rimom, ki tvori bistven del dohodkov Vatikana za pokrivanje izdatkov. Vsled strogih deviznih predpisov je pošiljanje denarja v inozemstvo onemogočeno in je treba vsled tega ustvariti posebno proceduro, da se izbegne sličnim neprilikam, kot so n. pr. nastopile v Nemčiji, kjer je cela vrsta duhovnikov in redovnikov prišla pred sodišče radi tihotapljenja valut.

Naše stališče v vprašanju konkordata je: izvede naj se ločitev cerkve od države, cerkev naj bo svobodna v svobodni državi, kot je to n. pr. v Zedinjenih državah severne Amerike.

Doma in po svetu

Priznanje o sporazumevanju s Hrvati. Beograjsko »Vreme« pravi, da je JRZ kot vladna večinska stranka najbolj opravičena, da sklene sporazum s Hrvati. List obenem priznava nekatere razlike med naziranji JRZ in dr. Mačka. Takoj pa dostavlja, da razlike ne bodo nikakršna ovira za pogajanja. — Pogajanja se bodo torej šele vršila. Vprašanje pa je, ali se bo dr. Maček pogajal s stranko ali z osebami, ker je dr. Maček stal na stališču koncentracije političnih skupin in vplivnih oseb. To vprašanje torej še tudi ni rešeno in je jako verjetno, da se bo dr. Maček pogajal z grupacijo narodnih sil, kakor pravi, ki se lahko šele stvorijo in tvorijo koncentracijo, ki ji bo dr. Maček zaupal.

Sloga kali? V vardarski banovini je za 269 občin postavljenih 920 kandidatskih list. Od teh jih je JRZ postavila 815. 105 jih je pa postavila opozicija. Zakaj ima ena stranka toliko list?

JRZ, JSZ in zeleni. Po poročilu »Slovenca« je nosilec liste JRZ v Trbovljah g. Filip Križnik. Ta gospod je še v predzadnji številki glasila JSZ »Del. Pravica« s svojim polnim imenom pozival člane JSZ, naj nastopajo proti znani »Delavski fronti«, ki piše za JRZ. Tedaj g. Križnik, ki rad izjavlja, da se ne briga za politiko, še ni bil nosilec liste JRZ. Ali so se zdaj krščanski socialci premislili, da bodo skupno z zelenimi agitirali za JRZ? Ali se je premislil samo g. Križnik, ki je bil do zdaj »samo strokovničar«?

»Domoljub« in framazoni. »Domoljub« je pričel v podlistku priobčevati razpravo o framazonstvu. Vsekakor je koristno, da se tudi kmečko ljudstvo poduči o teh ljudeh. Ker obeta razprava, da bo izčrpna, pričakujemo, da bo »Domoljub« navedel tudi tiste odlične framazone, ki so ugledni člani stranke, za katero »Domoljub« agitira in da bo dotičnim gospodom tudi poslal vse številke, v katerih obravnava prostozidarstvo.

Posledice odpisa kmečkih dolgov. Kakor znano morajo denarni zavodi odpisati 25 odst. kmečkih dolgov na račun rezerv ali pa akcijske oz. deležne glavnice. Celjska posojilnica je morala v te svrhe odpisati 1,400.000 dinarjev od svojih rezerv.

Razmere v tekstilni tovarni Stajadinović v Zemunu. Neki tekstilni delavec iz Maribora nam poroča o razmerah v tekstilni tovarni Stajadinović-»Tekstil« v Zemunu, kjer je iskal dela. Lastnik ali ravnatelj tovarne je bil voljan, da ga sprejme, toda pod pogojem, da se obveže delati deset ur dnevno, brez plačila nadur in da se odpove vsakemu odpovednemu roku. Kot zadnji pogoj stavi tovarna zahtevo, da mora tkalec delati prvih 14 dni zastonj. Kakor je naš informator izvedel, ima tovarna navado, da po 14 dnevnem brezplačnem delu delavca odslovi in si vzame novega. — Take so delovne prilike v samem Beogradu.

JRZ je zmagala tudi v Zetski banovini

in celo na Hrvaškem

Uradno poročajo:

Pri občinskih volitvah dne 22. novembra v Zetski banovini je zmagala JRZ v 204 občinah (76.69%), združena opozicija je dobila 35 občin (13.16%), Mačkove liste 17 občin (6.39%), bivša Seljačka demokratska koalicija 1 občino (0.38%), meščanske liste 4 občine (1.50%) in neopredeljeni 5 občin.

Tudi v Savski banovini (na Hrvaškem) so se vršile volitve v 60 občinah. »Slovenec« piše: »Na občinskih volitvah v savski banovini je zmagala JRZ. Posamezne skupine so dobile JRZ 32 občin (54.24%), bivša HSS 12 občin (20.34%), meščanske liste 1 občino (1.59%), bivša SDK 12 občin (20.34%), Hodžera 2 občini (3.39%).

Tako je torej JRZ zmagala celo na Hrvaškem, kjer pravijo, da je vse Mačkovo, volitve pa so pokazale nekaj čisto drugega. O JNS, ki je l. 1933 zmagala, ni več niti sledu.

Škoda, da JNS ni tega pogruntala. »Slovenec« pravi, da je sporazum z Mačkom zadeva JRZ, ki danes, po volitvah v občine, predstavlja ogromno večino naroda v slovenskih in srbskih krajih. — J[illegible]

Volilni uspeh angleške delavske stranke

Zmaga delavskega kandidata

Pri dopolnilnih volitvah v okrožju Geenock v Angliji je delavski kandidat Gibson dobil 20.597 glasov, nasprotni nacionalnoliberalni kandidat pa le 17.990. S tem je izvoljen poslanec delavske stranke.

Kolonije, kolonije. Od vsepovsod se čuje zahteva po kolonijah: Nemčija jih hoče, Poljska jih hoče in tisti, ki jih imajo, jih hočejo še več. Nihče pa ne vpraša, koliko časa bodo ljudstva in narodi kolonijalnih dežel voljni, da bodo služili za molzno kravo Evropi in prenašali še povrh tega tuje gospodstvo. Zdi se, da naglo prihaja čas, ko bo kreg evropskih držav med seboj za kolonijalno posest, podoben kregu za medvedovo kožo.

Rooseveltova izvolitev za predsednika Zedinjenih držav. Zedinjene države obstoje 76 let. Politično odločata dve veliki stranki: demokratska in republikanska. Predsedniki so bili demokrati samo trije, vsi ostali republikanci in so vladali vsega 56 let. Demokrati so bili Grover Cleveland, Woodrov Wilson in sedanji predsednik Franklin D. Roosevelt. Wilson je bil dvakrat izvoljen (1912 in 1916) ter sedaj zopet Roosevelt, ki je dobil večino, kakor še noben predsednik doslej (1932 in 1936).

Marta Tausk:

Zofka Kveder

(Spomini na najino prijateljstvo.)

Kakšne neverjetne, ozkogrudne, krivične in bedaste pavšalne sodbe so bile o tamošnjem življu — celo uradno — razširjene. Srbi so zahrbtni, Turki so leni in temu podobno. — Tujec gospod, domačin hlapec, — je li čudno, če je v takih razmerah lahko prišlo do zamenjave razrednega boja z nacionalnim bojem? No, sedaj ko ste dosegli svoje narodnostno zedinjenje, se bodete gotovo tudi kmalu naučili borbe proti tlačiteljem in izkoriščevalcem v lastnem narodu! To bo neizbežno zahteval sam zgodovinski razvoj!

Večkrat je Zofka obljubila, da pride, toda v bohemskem načinu svojega takratnega življenja, — njen mož je bil še študent na vseučilišču in ona sama je živela precej revno od tega, kar si je zaslužila s peresom, — ni nikdar imela denarja za potovanje in jaz — kakor bi ji ga bila rada poslala, — ga tudi nisem imela. Je že tak običaj med meščanstvom, zlasti v malih mestih, da se jemlje standard malo previdno, tako, da so dohodki, ki bi pri skromnejšem gospodarstvu zadoščali, vedno prepičli. In avstrijski uradniki so skoraj vsi živeli tam doli preko svojih razmer in večina njih je bila zadolžena, da, marsikateremu je bila plača že za več let v naprej zarubljena. Čeprav nisem imela hohštaplerskih nagnenj, bi radi nešteto družabnih predpisov in ozirov tudi mene lahko kaj takega zadelo. To se sicer ni zgodilo, vendar sem se morala boriti s skrbmi, ki bi si jih sama nikdar ne hotela naprtiti. Na zunaj sem živela tuje življenje, svoje lastno sem pa zaprla vase — »Dan na dan . . .«

Nekega lepega dne smo pa napravili sklep, — jaz sem ga osebno napravila na moj 24. rojstni dan, — zapustiti socialni položaj in lepo stanovanje, zasigurano plačo in lepo pohištvo in se preseliti na Dunaj ter začeti spet od kraja. In tako sem se v februarju leta 1905. vrnila na Dunaj z dvema majhnima otrokoma, trdno odločena živeti v špartanski skromnosti in neumorno delati, s pogumom, da se odpovem vsemu, kar ne spada k ohranitvi golega življenja, samo ne gotovemu duševnemu okolju, rodnemu mestu in ljudem, ki imajo sorodne misli in čutstva. Poleg tega sem se vrnila še z upanjem, da bom na ta način odvalila kamen od vrat v hram mojih hrepenenj.

In zdaj sem spet pisala Zofki.

Iz te dobe hranim čudovita pisma od nje, deloma na mojega moža (toda nama obema namenjena), deloma name. Takrat je doživljala svoj roman, ki je njen prvi zakon prvič in najmočneje omajal. Pismo, ki je v njem ta doživljaj, njegov začetek in kulminacijo opisala, sem shranila. Če nekoč neposredno udeleženih ne bo več pri življenju, potem naj se kot prispevek resnici in pravici tu sem uvrsti.

Kar drugi teoretično priznavajo kot pravilo, lepo in pošteno, ali lirično opevajo, toda nikdar ne storé, — to je Zofka **storila.** Impulzivno, svobodno in pošteno je sledila svoji ljubezni in strasti, kot nekemu notranjemu zakonu, ni tehtala dobrih in slabih posledic, marveč je darovala sama sebe, nepreračunano, velikodušno in svobodno. — Seveda: »Gnetejo v prostoru tesnem se stvari!« Vsi smo se morali učiti, da se čisto brez kompromisov **ne dá** živeti in — kar se mene tiče — sem se pri vsej svoji strastni resnicoljubnosti vendar pomirila s tem, da včasih višji zakon morale zahteva, da resnice ne povemo; kajti en zakon stoji višje kakor zahteva po resnici: Neminem laede. Ne škoduj nikomur!

Cele noči smo se o tem razgovarjale in smo resnično želele, da bi storile, kar je boljše in čednostnejše.

Stanovala sem torej na Dunaju, v proletarskem predmestju v Ottakringerstrasse, s svojima otrokoma v zelo skromnem stanovanju, delala sem dnevno po pet in pol ure v podjetju svojega očeta in trudila sem se, da čimbolj razvijem svoje zmožnosti v štednji. Drugače bi svojih otrok ne mogla odgojiti. Nekega dne mi piše Zofka iz Prage, da lahko pride za dva tedna na Dunaj.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

Trbovlje

Kako so se tolažili glavarji JRZ? Na nekem sestanku, ki ga je imel pretendent na občinski stolček g. Križnik v Trbovljah, je svojim obupanim tovarišem vlival korajžo: »Treba je biti pogumen in ni se nam treba ničesar bati, saj je že tretja lista na vidiku in se bo vložila.« Rešiteljica Križnikove liste naj bi bila baje mačkova lista. Kdor se nahaja v položaju kot g. Križnik, ta se pač pri potapljanju oprijema vsake bilke. Lista združenih delavcev, kmetov in obrtnikov je pa s tem, da se je otresla političnih špekulantov, odstranila cokljo, ki bi jo v bodočem občinskem delovanju v korist delavcev, kmetov in obrtnikov samo ovirala. Zato so se delavci, kmetje in obrtniki odločili, da bodo volili v nedeljo, dne 6. decembra samo svojo listo, ki je lista delavcev, kmetov in obrtnikov, z dosedanjim županom s. **Jakobom Klenovškom** na čelu.

Volilec.

Koroška Bela

Gospodarstvo bivšega socialističnega občinskega odbora

tvori zdaj ob bližajočih se občinskih volitvah predmet živahne debate občanov. Poznavalci tega gospodarstva se zgražajo nad poročili v jeseniškem lističu, ki govori o »zavoženem občinskem gospodarstvu«. Vsi vemo, kako nepošteno je, da se razpust občinskega odbora zaradi nenamernih napak dveh občinskih odbornikov, ki so pa vse že do zadnje pare poravnane, izrablja kot pretveza za pisanje o »zavoženem občinskem gospodarstvu«, ko je nasprotno vsem znano, da ni še nobena občinska uprava toliko napravila za občino, kakor je zadnja. Da to nekoliko dokažemo in da našim občanom pokažemo kaj in kako, navajamo nekaj podatkov:

Bivši občinski odbor je samo za javna dela izdal v treh letih svojega delovanja celih Din 495.000 v te le svrhe: za zajetje novega studenca za občinski vodovod; vodovodno napeljavo se je podaljšalo na Beli do Ledrarja, pri čemur se je cesta istočasno tudi kanalizirala; dalje za napravo vodovoda za šolo v Rovtah, za podaljšanje vodovoda na Javorniku od Bošteleta in do Brunnerja (kar je sámo stalo Din 103.540.75), za napravo močne kotanje na Beli, za zgradbo obrambnih sten proti poplavam pri Savi, za zajetje in regulacijo hudournika Bela, za kanalizacijo od mostu na Senožete in od Tonejca do Pavlna, za 7 javnih občinskih luči, za nakup sveta za povečanje šole (Din 72.000.), za nakup sveta za zgradbo gasilskega doma in za dotacijo fonda v ta namen Din 24.000.—, za napravo novih občinskih poti, za popravilo starih, nabavo gramoza, napravo škarp v skupnem znesku Din 119.225.—, s čimer so bile občinske poti in ceste lepo popravljene. Pot proti Rovtom še nikdar ni bila v tako dobrem stanju kakor je zdaj, ko je gospodaril zadnji izvoljeni občinski odbor. Pri delih so se uporabljali prvenstveno brezposelni, ki so bili sorazmerno boljše plačani, kakor pa so sicer pri javnih delih, kar je tudi eden izmed vzrokov za razpust občinskega odbora. Kdo odobrava sramotne mezde delavcev pri javnih delih? Pri vsem tem je pa morala ta občinska uprava izdati okroglo Din 40.000 za popravilo starega vodovodnega zajetja, ki je bilo napravljeno pod gerentom občine, ki bo menda tudi nosilec JRZ liste pri sedanjih občinskih volitvah. Pa to še ni zadoščalo in bilo je treba napraviti novo zajetje. Mogoče je tega kriv razpuščeni občinski odbor? Bivša občinska uprava je skrbela tudi za varnost pri javnih delih zaposlenega delavstva, za varnost prometa na krajih, kjer so se dela vršila, tako, da ni bilo v celih treh letih nobene nesreče. Komaj pa je sedanji komisarijat prišel na krmilo, se je zgodila na Borovljah pri vodovodni napeljavi avtomobilska nesreča, ker jarek za vodovod ni bil zaznamovan, niti cesta zaprta in se je velik tovorni avto z vinom prevrnil vanj. K sreči ni bilo človeških žrtev, koliko pa bo znašala škoda, ki jo bo trpela belska občina zaradi take nepazljivosti, pa naj nam pove komisarijat na občini. Kakor vidimo iz vsega tega, je bivši občinski odbor vršil veliko delo. In belski občani želijo še za naprej obdržati »ta način zavoženega« občinskega gospodarstva, ker vedo, da jim bo samo tako gospodarstvo v korist. Zaradi tega bodo vsi, kakor en mož, glasovali za listo delovnega ljudstva z nosilcem s. Perkom Venceljem.

Štore

Zamudniki, plačajte!

Vse naročnike »Delavske Politike«, ki še dolgujejo naročnino za nazaj, prosim, da jo čimprej poravnajo, ker bi jim morala uprava sicer pošiljanje lista ustaviti. Vsak naročnik naj bi sam poiskal poverjenika in mu plačal ne pa, da mora poverjenik šele iskati naročnika in to še po večkrat, ker se nekateri izgovarjajo, češ, danes ne morem plačati itd. Prosim naročnike, da poravnajo naročnino 1. v mesecu, najkasneje pa 15. Sodrugi, vršimo svojo dolžnost do naše »Delavske Politike«, kot jo ona vrši do nas. Naš list moramo sami vzdrževati, to zahteva tudi naš ponos. **Poverjenik.**

Zaupniški tečaj, ki ga bo vodil predsednik II. rud. skupine s. Pliberšek, bo pričel 6. dec. v dvorani Sok. doma. Želeti je, da bi se tečaja udeležili delavci v čim večjem številu, kajti izobrazba nam je danes potrebna bolj kot kdaj koli poprej.

Za socialno skrb v Ljubljani

Veliko zborovanje ljubljanskega delavstva

Medstrokovni odbor ljubljanski je sklical v nedeljo shod, da opozori ljubljansko občino, kakor je že pozno, na socialno dolžnost, ki jo ima do nezaposlenih in siromašnih. Shodu je predsedoval s. **Margetič.** Govorili so na shodu ss. **Tome, Likar** in **Leskošek.**

Prvi govornik **Tome** je pokazal na težki položaj delavstva ter navel nujnost ukrepov, ki so potrebni in mogoči.

Obč. sv. s. **Likar** je orisal v drastičnih slikah socialno politiko v mestnem svetu. Navajal je inicijative za izpopolnitev socialnopolitičnega delovanja v občini ter priznal, da vsaj nekateri člani priznavajo potrebo resnejšega dela v tem pogledu. Preganjanje »delomržnežev« z delavskimi baltaljoni in drugimi šikanami, ki so nedostojne delavca, ki dela ne more dobiti, pa je shod obsodil kot neresno zamisel.

Tretji govornik s. **Leskošek** je poljudno pojasnil pomen organizacije v borbi za delo in boljše razmere. Govoril je zlasti stavbincem, ki jim poteče sklenjena kolektivna pogodba. Stavbinci morajo biti pripravljeni za spomlad. Delodajalci imajo v smislu dogovora dolžnost, vsaj moralno, da se pogajajo in pogode. Dolžnost delavstva pa je, da ostanejo zvesti svoji organizaciji, ohranijo popolno disciplino, da jih dogodki ne presenetijo v njih škodo. To pa, kar velja za stavbince, velja tudi za vse druge stroke.

Občinske volitve v Velenju.

Maribor

Nov bazen za segrevanje vode na Mariborskem otoku? S kopališčem na Mariborskem otoku ima mariborska občina smolo. Drage naprave za črpanje in čiščenje kalne dravske vode, s katero se je prva leta polnilo bazene, so se izkazale neuporabne. Od lanskega leta dalje polnijo bazene s studenčnico, ki jo črpajo iz vodnjaka na otoku. Voda je čista, vendar preveč mrzla. Zlasti v velikem bazenu se ogreje šele po par dneh. Kakor čujemo, nameravajo Mestna podjetja zgraditi novo napravo za segrevanje vode s pomočjo solnca. V to svrho bi na gornjem koncu otoka zgradili 40 m dolg, polovico toliko širok in 50 cm globok bazen, v katerem bi solnce segrevalo vodo za polnjenje plavalnih bazenov. Dvomimo, da bi se ta način segrevanja vode obnesel, zato bo vsekakor treba načrt dobro premisliti, da ne bodo izdatki zaman. Menda bi bilo še najbolje in najzanesljivejše, ako bi se vodo za bazene segrevalo s pomočjo parnega kotla. — Pri tej priliki bi opozorili na to, da bi se z razmeroma majhnimi stroški dalo zgraditi zimski plavalni bazen v mestnem kopališču, ki bi skoro gotovo donašal lepe dohodke, in bi bil razen tega še velikega pomena za zdravje in higijeno prebivalstva, zlasti mladine. O tem načrtu naj bi merodajni razmišljali.

Bloki »Pomoč potrebnim«, ki jih je uvedla mestna občina, da zatre beračenje po mestu s strani onih, ki dobrodelnost izrabljajo, in onih, ki od daleč prihajajo v mesto, dasi bi zanje morala skrbeti domovna občina, se dobijo v socialno-političnem oddelku in v vseh trafikah. Mestna občina vnovči bloke le siromašnim, ki so podpore vredni in potrebni, druge pa odpravi v domovinske občine. Bloki z 10 listki po 50 p stanejo Din 5.— komad.

Žrtvujmo za človekoljubno akcijo, ki jo vodi mariborska protituberkulozna liga, da zgradi jetičnim bolnikom prepotrebni dom, na ta način, da izročimo inkasantom, ki pobirajo denar za elektriko in plin, mesečno vsaj en dinar za azilni sklad. Za tiste, ki dinarja ne zmorejo, pa naj dajo oni, ki lahko žrtvujejo več.

Gregorčičeva razstava. Študijska knjižnica je v svoji čitalnici priredila razstavo Gregorčičevih del, rokopisov in važnejšega slovstva o njem. Razstava je odprta v običajnih poslovnih urah do vključno sobote 5. decembra. Vstopnine ni.

Zamrznjenje vodovodnih naprav grozi vsled nastopajočega mraza, zato izpraznite in zaprite vrtne in dvoriščne vodovodne napeljave. Okna na hodnikih, v klosetih in kletnih prostorih, kjer je izpeljana vodovodna napeljava, naj bodo zaprta. Jaški z vodomeri naj bodo vedno snažni.

Sečnja in prodaja božičnih drevesc. — Tržni organi mestnega poglavarstva bodo brez izjeme zaplenili vsa božična drevesca, če bi se prodajalec ne mogel izkazati s potrdilom o izvoru, vrhu tega bo proti kršiteljem uvedeno kazensko postopanje.

Miklavžev večer priredi v soboto, dne 5. decembra 1936 v dvorani Zadružne gospodarske banke v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 6 I. Kolesarsko društvo tekstilnih delavcev s sedežem v Mariboru. — Začetek ob 20. uri, vstop prost. Darila se sprejemajo na dan prireditve v dvorani od 14. do 20. ure.

Mariborsko gledališče

Srečko Albini: Baron Trenk. Opereta v treh dejanjih. Snov je vzeta iz fevdalne dobe za cesarice Marije Terezije. Carica sicer ne nastopa, pač pa s svojega nevidnega trona brezsrčno komandira zaroke in poroke in tako nastanejo seveda srčni konflikti, ki so v opereti neobhodno potrebni. Albinijeva glasba je prijetna in lahka. Naša mlada primadona Igličeva je bila pri premieri glasovno nekoliko nerazpoložena, igralsko pa je bila boljša. Vendar je bilo opažati, da ji preti nevarnost, da ji v njeni igralski navdušenosti ne odreče prirodnost v kretanju in podajanju, kar bi bilo zelo škoda. —e.

Jesenice

Zaradi nepravilnosti pri občinskih volitvah z dne 25. oktobra 1936 je bila vložena pritožba na upravno sodišče v Celju. Ker so dokazi za nepravilnosti zelo številni, se je upravno sodišče odločilo, da jih bo izvedlo **po lastnem odposlancu dne 5. decembra t. l. od devete ure dopoldne naprej v občinskem uradu jeseniške občine.** Nato se opozarjajo vsi tisti volilci, ki bodo prejeli poziv upravnega sodišča, da se predstavijo odposlancu upravnega sodišča, ki jih bo zaslišal.

Pojasnilo. V zadnji štev. tuk. krajevnega lista z dne 15. novembra t. l. je izšel članek pod naslovom »Zadeva »Slograd«, v katerem skuša nekdo opravičiti tiste, ki so stavko zlomili in potem okrivili druge. Ker pa se v tem članku omenja tudi člane odbora podružnice SGRJ, češ da za pogajanja niso nič vedeli in da pisec lahko postreže z drugačnimi pojasnili, ki jih je dobil od odbornikov in od mene kod predsednika pripravljalnega odbora, sem prisiljen odgovoriti. O poteku gibanja in vzrokih, ki so dovedli do zloma stavke, ne bom govoril, ker je že list »Delavec« z dne 15. oktobra pravilno opisal potek gibanja in tudi označil krivce, ki so organizirali zlom stavke. Res pa je, da sem rekel, ko se je mene vprašalo, če je stavka oblastem prijavljena, da ne, ker sem na to pozabil. Vzrok, da je prišlo do stavke, je krivda tistih podjetij, ki niso hotela pristati, da se Jesenice uvrstejo v kategorijo mest. Stavko je zahtevalo delavstvo samo in ne, kakor se to hoče naprtiti, nekdo drugi. — Svoječasno sem se obrnil s prošnjo priporočeno od ministra g. dr. Kreka na krajevni odbor JRZ na Jesenicah. Mislil sem, da bom na ta način prišel v službo h KID, pa sem se zmotil; na mojo prošnjo mi niso nič odgovorili. Bil sem pozvan v pisarno JRZ, kjer se me je izpraševalo samo o stavki, radi dela mi ni rekel nihče nič. Naročilo se mi je pa, da naj se oglasim čez dva dni. Ko sem se potem oglasil, pa merodajna oseba ni hotela o vsem tem nič vedeti in sem odšel brez uspeha. Da sem storil to, so krive razmere, v katerih se delavec često poniža in pozabi na svojo dostojanstvo kot človek. Kljub temu pa vem, katera organizacija je prava; zato nikar ne mislite, da boste ob me obrisali svoje roke. Postrežem Vam lahko s poročili, toda ta so drugačna, kakor pa bi jih Vi hoteli. — **Vizjak Mihael,** s. r., bivši predsednik Saveza gradj. radnika podr. Jesenice.

Zagorje ob Savi

Podražitev mesa. Naši zagorski mesarji se tudi še danes drže gesla: Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal. Zato so kar naenkrat dvignili cene mesu za Din 2.— pri kg. V kolikor so bili v to upravičeni ali ne, o tem bo odločala pristojna oblast, na katero je bila pritožba poslana. Njim pa povemo to-le: Čim bolj boste meso dražili, tem več ga boste lahko sami pojedli, konzumenti pa bomo šli k tistemu, ki bo najcenejši. Za potrebno agitacijo bo skrbel njih tajnik.

Velenje

Zborovanje liste delovnega ljudstva, katere nosilec je s. Martinšek.

Za volitve v občinski odbor v Velenju kamor spada tudi Pesje, ki se bodo vršile v nedeljo, dne 6. decembra, so si kmetje, delavci in obrtniki sestavili svojo kandidatno listo, katere nosilec je preizkušeni delavski zaupnik s. **Martinšek,** ki je svoječasno dalje časa sodeloval v občinskem odboru. Lista je bila pravilno vložena in je že tudi potrjena od sodišča.

Tudi ostali kandidati na listi so rudarji, kmetje in obrtniki, tako da so zastopani vsi sloji delovnega ljudstva .

Minulo nedeljo se je vršilo v dvorani hotela Rak zborovanje volilcev, katerega je otvoril in vodil nosilec liste s. Martinšek. O političnem položaju in pomenu občinskih volitev je poročal s. **Jelen** iz Maribora, ki je za svoja izvajanja žel živahno odobravanje. Govorili so še namestnik nosilca liste s. Polanc, s. Znoj, s. Martinšek in s. Kališnik, ki so povdarjali važnost teh občinskih volitev z lokalnega stališča. — Tudi njihova izvajanja so bila z odobravanjem sprejeta na znanje.

Delovno ljudstvo v Velenju in Pesjem bo v nedeljo kljub vsem grožnjam in javnim volitvam šlo na volišče ter oddalo svoj glas za kandidate liste delovnega ljudstva, katere nosilec je s. Martinšek, posestnik v Velenju.

Ptuj

Ustanovitev podružnice Zveze privatnih nameščencev. V soboto, dne 28. novembra zvečer se je vršil ustanovni občni zbor podružnice Zveze privatnih nameščencev (ZPNJ) Jugoslavije. Res zadnji čas, da so se tudi ptujski nameščenci zbudili in se začeli brigati za pereča vprašanja.

Naročnike »Delavske Politike« prosimo, da ob priliki obiska našega poverjenika poravnajo naročnino. Uprava želi, da bi tudi v tem oziru pri nas vladal red. Prihodnjič bomo objavili imena onih gg. trgovcev in obrtnikov, ki imajo naročen naš list.

Prevalje

Važno predavanje. V nedeljo, dne 6. decembra t. l. s pričetkom ob 9. uri dopoldne se bo vršilo v dvorani gostilne Rozman predavanje o delavski zakonodaji, pomenu strokovne organizacije in delavskega tiska. Predavatelji: ss. dr. Reisman, Eržen Viktor in Jelen Adolf. Opozarjamo vse delavke in delavce na to važno predavanje.

Kranj

Na Gaštejskem klancu so začeli z delom. Dočim grade cesto v Medvodah in Mednem že leto dni, jo širijo v klancih in zmanjšujejo vzpetino, se je v Kranju z delom šele sedaj pričelo. Tudi tukaj gre zato, da bo cesta položnejša in čez železniški tir zgrajen viadukt. Kakor izgleda, bo dalj časa zaposlenih pri tem delu večje število delavcev. Vedeti pa morajo, da si bodo svoje pravice branili uspešno le tedaj, če bodo orgnizirani in si bodo izvolili svoje zaupnike. Dela vodi gradbeno podjetje Slavec.

Radvanje

Precej nasilen prosilec, nek človek iz Bosne, je hodil preteklo soboto po Radvanju in prosjačil denar in obleko, češ, da je pogorelec. Obnašal pa se je zelo oblastno, skoro nasilno, tako da so ženske, ki so bile same doma, iz strahu pred njim, dajale možu denar in obleko. Dobro bi bilo, če bi oblasti takim prosilcem malo stopile na prste in jih naučile, da bodo bolj umerjeno nastopali.

Sv. Lovrenc na Pohorju

Posebno razlaganje »bolezenskih šihtov«. Naš lepi trg je sicer nekoliko proč od železniške proge, a vkljub temu je prodrl tudi med naše delavstvo glas o bolezenskih šihtih. Delavci vemo prav dobro, da moramo dobiti po najmanj 14 dnevnem službovanju plačano mezdo tudi tedaj, če brez krivde obolimo in to največ za en teden. Toda podjetniki si pri nas še po starem razlagajo zakon in pravijo, da ni treba delavcu ničesar plačati, če je bolan več kot en teden. Na zadnjem predavanju pa smo slišali pravilno razlago zakona, ki določa, da mora dobiti delavec ob sebi umljivo plačano mezdo tudi takrat za en teden, če je bil bolan več kot teden dni. Seveda človeku že zdrava pamet kaže, da mora biti tako, ker delavec pač takrat še bolj rabi tisto skromno mezdo in so tako razsodila tudi že davno sodišča v najvišji instanci. Tisti, ki smo bili naročniki »Delavske Politike«, smo to v našem delavskem listu že tudi davno čitali. Mislimo, da bo sedaj v tem pogledu v Sv. Lovrencu red, da se bo zakon izvajal tako, kakor je mišljen, ne pa, kakor bi se to dopadlo podjetnikom.

Ptujsko delavstvo za svojo izobrazbo

Podružnica ptujske »Vzajemnosti« je pričela letošnje delovanje **s socijalnim tečajem,** ki naj delavstvo predvsem poučí o delavski zakonodaji in dolžnostih delavstva do svojih strokovnih organizacij ter delavskega časopisja. V četrtek se je vršilo že drugo takšno predavanje, katero je otvoril predsednik s. **Gabrijel,** naš neumorni sodrug, ki dela v delavskih organizacijah že od leta 1905 naprej. Eden izmed redkih, ki je začel orati v naših vrstah že pred vojno in je kljub vsem viharjem, razočaranjem in bridkim izkušnjam ostal zvest svojim načelom, a tudi delu. Predavatelj s. **dr. Reisman** je potem na podlagi vprašanj delavcev o raznih njihovih težavah razlagal celo vrsto delavsko-zaščitnih zakonov, ki bodo prej ali slej vsakemu navzočih v življenju še prav prišli. Posebno so bila zanimiva poglavja o zastaranju mezdnih in drugih terjatev, o odškodnini obratnih nezgod, zaščiti delavske mezde v izvršbi in o samemu bistvu zakona o zaščiti delavstva in vse socijalne politike v Jugoslaviji. Udeležba je bila pri tem drugem predavanju že boljša. Če bo delavstvo zopet imelo svojo dvorano, da mu ne bo treba hoditi v gostilno, bo obisk gotovo zopet polnoštevilen. Sicer pa je treba pribiti, da je nudil gostilničar pri »Slonu« že drugič radevolje svojo prostorno dvorano brezplačno na razpolago. Priglasilo se je tudi

11 novih naročnikov »Delavske politike«, ki se je začela v Ptuju sicer počasi, a zato tembolj solidno širiti med našim delavstvom, da ga bo učila in izobraževala tudi takrat, ko ne bo predavateljev med njimi. S. Gabrijel je vrh tega razpečal še precej knjig »Cankarjeve družbe«. O prvi priliki se bo vršilo predavanje posebej za delavstvo tovarn Piricha in Petovie, takoj po zaključku dela, tako da se ga bodo mogli udeležiti tudi oni, ki stanujejo daleč zunaj mesta. — Gibanja ptujskega delavstva smo torej lahko za enkrat prav veseli. Upamo, da bo šlo tako tudi naprej.

Plačuj naročnino točno, ne bodi zamudnik!

Iz demokratične Čehoslovaške

40 letnica »Dělnické Akademie«

Dne 15. novembra je socialnodemokratično delavstvo Češkoslovaške republike na izredno svečan način proslavilo v Pragi 40 letnico svoje centrale delavskih prosvetnih društev »Dělnické Akademie« (Delavske akademije). Ta akademija združuje v sebi okrog 400 socialističnih kulturnih društev po vsej republiki. Tudi v najoddaljenejših krajih, po Slovaški in celo v Podkarpatski Rusiji širijo podružnice Delavske akademije prosveto med češkoslovaškim proletarijatom. Kot slavnostni govornik je nastopil na proslavi minister, sodrug **dr. Derer** (Slovak), ki je zlasti povdarjal, da je le delavska izobrazba porok njegove gospodarske in politične samostojnosti; posebno pa more le izobrazba ščititi delavca pred demagogi.

S proslave so poslali razen prezidentu dr. Benešu pozdravni brzojav tudi prezidentu osvoboditelju **T. G. Masaryku,** ki je bil med ustanovitelji te Delavske akademije poleg steklarskega delavca, umrlega Steinerja. Istočasno so proslavili tudi

10 letnico socialistične visoke šole

katero je svoječasno ravnotako omogočil z večjo denarno podporo sam prezident T. G. Masaryk.

Delavstvo, ki ima takšne podpornike, se seve lahko tudi kulturno dviga in je potem najmogočnejši steber države.

„Nova" pota socialne politike na ljubljanskem magistratu

Sedanji župan dr. Juro Adlešič je že v sejah banovinskega sveta govoril o delavskih kompanijah in obveznih delavskih taboriščih. Ko je po nastopu županskega mesta razmestil uradništvo soc. političnega urada na druge oddelke in so prišli v urad novi, je začel s poizkusi, da svoje načrte v Ljubljani realizira. To je smatral za tembolj važno, ker je njegove načrte o obveznem delu sprejela tudi seja zveze mest na Cetinju.

Manj sreče pa je imel župan doma. — Socialno politični urad je po njegovem nareku izdelal nekak pravilnik o teh delavskih kompanijah. Ta pravilnik pa je že na prvi seji soc. političnega odbora ljubljanskega mestnega sveta propadel, načelnik gospod dr. Klinar ga je odstavil po daljši debati z dnevnega reda.

Zakaj je propadel?

Osnutek tega pravilnika govori o **prostovoljnih** delavskih taboriščih, inicijatorji pa so nameravali uvesti **obvezna** delavska taborišča. Kajti pravilnik bi izvajali ravno oni, ki dele na magistratu brezposelne podpore, torej oni, ki dele skromna živila in denar, če tudi le po pet do šest kovačev na 14 dni. — Nameravali so tako: brezposelni pride prosit podpore. — Takrat se naj »prostovoljno« zaveže, da bo stopil v delavski bataljon in se pokoril vsem odredbam tega pravilnika in njegovim sankcijam: »Prostovoljno« se bo moral zavezati, da bo stanoval v delavski baraki, imel le odrejene izhode, sprejeti pa bo moral tudi disciplinske kazni, pričenši pri ukoru pa do trdega ležišča in temnice.

V takem odvisnostnem razmerju pa je pač drzno govoriti o prostovoljni prijavi v delavsko taborišče. Temu se ne more in ne sme pritrditi.

Zadeva pa izziva še večji odpor, če se ve, da se izda brez pravilnika uradno naročilo: denarne podpore in podpore v živilih se ukinejo, brezposelni naj vstopi v taborišče! — No, in ko so tako začeli poslovati v socialno-političnem uradu, so brezposelni reveži po vrsti odgovarjali: zakaj moram v kasarno, kaj sem pa napravil?

Pravilno so ocenili ta poziv. Ta poziv veljaj onemu, ki je družbi nadležen. Ta poziv je izrazito kazenska sankcija, je policijska, ne pa socialno-politična mera. Ker je postal nadležen, ker si sam ne služi več kruha, zato naj se kasarnira in podredi hišnemu redu prisilne delavnice.

Tako postopanje pa ne more veljati za one, ki si delo pošteno žele, ki žele in se trudijo, da se sami preživljajo, pa tega zaslužka ne dobe. In, trdimo, med brezposelnimi je vedno več takih, kot pa onih, ki jim delo smrdi, ki raje zamenjajo delo s prosjačenjem in beračenjem.

Ves socialno-politični odbor ve sledeče: V lanski zimi in zgodnji pomladi je pošiljal socialno-politični urad brezposelne na delo k regulaciji Gradaščice. Ker pa so bili krediti za ta dela omejeni, je veljala norma, da more dobiti delo pri tej regulaciji le oni, ki ima najmanj 5 otrok. In ko je socialno-politični urad napravil izjemo, pa poslal na delo tudi človeka, ki te »kvalifikacije« ni imel, je o tem na pritožbo brezposelnih razpravljal celo socialno-politični odbor. Dalje: delo v mestni vrtnariji. Ker je menda lažje, se je zahtevalo, da se je izkazal brezposelni z vsaj načetimi pljuči, da je pri tem delu ostal.

Tak naval je bil na ta dela, ki se je plačevalo z Din 3.— na uro.

Čemu potem te ljudi reglementirati, disciplinirati, čemu naj ti ljudje podpisujejo svojo pripravljenost, da bodo sedeli v [illegible] h, če so voljni, da se prežive z rednim delom?

Da očuvamo dostojanstvo tudi teh ljudi in dostojanstvo tudi tega dela, zato ne bomo pristali na delavska taborišča teh delavcev.

Ko župan ni uspel s svojim pravilnikom v socialno-političnem odboru, je trmasto nadaljeval z realizacijo svoje zamisli. — Pristanka za svoje načrte je šel iskat v javnost. — Prav ima in to je njegova pravica. — Mi pa si lastimo ravno tako pravico, da izrečemo o tem svojo sodbo, posebej pa, da zavrnemo vsak poizkus, prikazati naše stališče v napačni luči ali obliki.

»Slovenec« je v nedeljo po parkratnem predhodnem pisanju že postavil trditev: tisti, ki tega ženijalnega načrta ne razumejo, so neumni ali pa demagogi. Češ, res je lažje hujskati ljudi k lenobi, kot pa k delu!

Ravno v tem izpadu pa tiči bistvo nasprotstva. Ni res, da bi kdorkoli hotel odvračati delavca od dela. — Vsaj so ravno delavski razred in njegove razredne organizacije vedno in povsod zahtevale, da mora dati družba delovnemu človeku najprej dela. Zahteva po zasilnih javnih delih je zahteva razrednega delavstva. Najprej delo, če tega ni, pa preživnino, tako so se glasile že neštete resolucije pri nas in po celem svetu.

Kaj je potem v redu, če to »Slovenčev« člankar prezre in udari krivično po »hujskačih na lenobo in demagogih«.

Vedeti mora, da doslej še ni nihče prigovarjal, ko je pošiljal socialno-politični urad delavce v Mali graben, delavce v mestno vrtnarijo in ugovarjal ne bo nihče, če bo sedaj pošiljal župan delavce pod Šišenski hrib sušit močvirje, kar je najnovejša originalna zamisel ljubljanskega gospoda župana.

Ko smo slišali o delavskih taboriščih, ko smo brali osnutek pravilnika, smo najprej vprašali: koliko pa je pripravil naš ljubljanski župan denarja za ta namen. No, in zvedeli smo: šestdesettisoč dinarjev ima župan sedaj v mestni kasi za to. Te denarje pa je dobil iz banovinskega bednostnega sklada. Torej iz sklada, ki so ga tudi delavci zbrali.

[illegible]

S tolikšnimi sredstvi pa se taborišča ne grade! [illegible]

Da so denarna sredstva za socialno-politični urad res skromna, kažejo tudi sejni zapisniki socialno-političnega odbora. Materi, ki ima 11 otrok, je dal socialno-politični odbor mesečno podporo Din 150, to je za 3 otroke po Din 50. Ker je bilo prošenj veliko, sredstev pa malo, zato so se podpore posameznikom znižale, od Din 100, je moral socialno-politični odbor reducirati na Din 75, 80 in 50. Pa je kljub temu še mnogo prošenj nerešenih, mnogo pa je bilo odklonjenih, ker pač ni bilo sredstev. In to prošenj, ki so bile opremljene z vsemi potrdili, zdravniškimi izpričevali itd. — Še in še bodo morali Ljubljančani sami podpirati te nesrečnike. Če da mestni magistrat onemoglemu Din 80 mesečno, mora ta siromak dobiti ostalo pri drugih ljudeh.

In, visoko číslamo načelnika socialno-političnega odbora mestnega sveta gospoda kanonika drja. Tomaža Klinarja baš tudi zato, ker smo videli, kolikokrat je z bridkostjo moral deliti te dinarje na posameznike, pa bi tako rad priznal z ostalimi člani socialno-političnega odbora vred res primerne preživnine tem siromakom.

Kdor pa ve, kako se v socialno-političnem odboru razgrinjajo grozne slike naših socialnih razmer, ta bo našel še v sebi sigurno toliko pravičnega čuta, da bo dobro premislil, preden bo nezadostna sredstva razmetaval za »lenobo«.

Le da si bo še poklical od časa do časa v spomin: Ko je socialno-politični odbor razpravljal o prošnji invalida brez nog, je bilo predlogu pridejano urad. poročilo, da je revež udan pijači. Takrat je gospod kanonik vzkliknil: Bog ve, kakšni bi bili mi, če bi bili brez nog.

Kdo ve, kakšni bi bili mi, če bi nam bila le redko dana prilika, da si z lastnim trudom zaslužimo svoj košček kruha.

Tak vzklik pa ni vzpodbuda za delomržnost, marveč le vzklik groze pred brezposelnostjo in vzklik groze pred njenimi posledicami.

Prekmurski delavci se vračajo iz tujine

Z bližajočo zimo se vračajo delavci, ki so spomladi odšli na sezonsko delo v Francijo. Transporti se sicer vrstijo neprenehoma od spomladi naprej in še sedaj odhajajo v večjih in manjših grupah. Ti transporti se sestojajo skoraj izključno iz žensk, ki imajo zadnje čase pri sprejemu na delo večje izglede kakor moški delavci. Sprejemanje delavk je zavzelo že velik obseg in tako se često dogodi, da je večina žensk iz vasi na delu, možje pa ostanejo doma in opravljajo vse delo pri hiši. Neštevilne so take hiše, kjer je mati žena odšla na delo, mož pa, ki je ostal doma, kuha in skrbi za otroke.

Položaj sezonskih delavcev se je zadnje čase poslabšal. Delavci iz prvega transporta, ki je prispel pred par tedni, pripovedujejo, da so to sezono utrpeli veliko denarno izgubo radi devalvacije francoskega franka. Oni so namreč vezani s pogodbo na enega delodajalca; v tej pogodbi je naveden rok, do kdaj ima delo pri dotičnem gospodarju (tako dolgo tudi sme ostati v Franciji), točno pa je tudi označeno, koliko frankov bo delavec prejemal na mesec. Medtem je vrednost franka padla, delodajalci pa niso bili obvezani mezde povečati. Delavci pripovedujejo, da so ob tej priliki večinoma na vseh mestih zastavkali in le tako se jim je posrečilo znatno izgubo deloma nadoknaditi.

Delovni pogoji so še v naprej enako slabi, kakor so bili. Najslabše je še vedno to, da morajo delati ob vsakem vremenu tudi v dežju, kar zelo škodi njihovemu zdravju. Tako naporno delo zahteva tudi žrtve in ne malo jih ostane za vedno v tujini, ali pa se povrnejo samo zato, da umrejo doma. Več slučajev je bilo že, da se je sezonski delavec povrnil domov z omračenim umom. Izraz »pretrgati se«, »od dela se je pretrgal« se je že povsod udomačil in označuje tiste delavce in delavke, ki so se vrnili domov izmučeni in bolni od napornega dela. Največ jih boleha na tuberkulozi. S tem prvim transportom se je na primer povrnil tudi neki L. K. iz T. v gornjem Prekmurju. Vsaj to ime je bilo zapisano na njegovi prtljagi, govoriti namreč ni mogel. Na delu je bil pet mesecev, toda sedaj so ga poslali domov, ker je postal delanezmožen. (Na delo sprejemajo po zdravniškem pregledu samo popolnoma zdrave ljudi, ki fizično in duševno ustrezajo vsem predpisom.) Zaradi prehlada je izgubil govor in more iztisniti samo še nerazumljive glasove. Telo je bilo zaradi temperature močno zdelano in opaziti je bilo tudi znake zmedenosti. Po postavi sodeč je moral biti nekoč močan človek, sedaj pa niti nahrbtnika ni mogel sam dvigniti. Takih in sličnih bolnikov se vrača vedno več in najbolj žalostno je dejstvo, da so prepuščeni popolnoma samim sebi. Francoski delodajalci gledajo, da se čim prej rešijo obolelih delavcev, doma se pa morajo zdraviti izključno na lastne stroške.

Število sezonskih delavcev v Prekmurju raste leto za letom in delavska mezda, zaslužena po sezonskih delavcih v tu- in inozemstvu, predstavlja že danes največji dohodek in vir kritja eksistenčnih potreb vsega delovnega Prekmurja. Število celokupnega sezonskega delavstva znaša okrog 20.000 ljudi, kar pomeni, da je skoraj vsak Prekmurec, ki le še more gibati z rokami, prisiljen, da si poišče zaslužek izven meja svoje ožje domovine. Sezonski delavci pa nimajo njim odgovarjajoče socialne in zdravstvene zaščite. Posledice sedanjega pomanjkljivega položaja že očitno kažejo svoje zunanje znake in vedno bolj se kaže potreba in zahteva dejanskega zavarovanja sezonskega delavstva. (Ta opis deloma tudi odkriva vzroke stavk v Franciji, katerim so nekateri meščanski časopisi podtikali prevratni značaj, utemeljuje pa obenem tudi postopanje Blumove vlade proti veleposestnikom in drugim magnatom. Op. ur.)

Laško

Nova odvetniška pisarna. Iz Šoštanja se je te dni preselil odvetnik dr. Franc Terčič v Laško, kjer je otvoril odvetniško pisarno. Njegovo pisarno v Šoštanju je prevzel dr. Jože Goričar, odvetnik istotam.

Delavski pravni svetovalec

Odmera pokojnine vdovi železniškega pomožnega desetarja. Kočevje

V p r a š a n j e: Moj mož je bil železniški pomožni desetar. Po 35 letih službe so ga 30. 6. 1933 vpokojili. Ob vpokojitvi so mu sporočili, da dolguje pokojninskemu fondu še skoro Din 12.000. Višina njegove pokojnine je znašala Din 711, od katere so mu zadržali Din 125 za pokojninski fond. Kot vdova dobivam Din 355 mesečno, manj odtegljaj za dolg pri pokojninskem fondu. Pritožila sem se, pa brez uspeha. Ali mi je bila pokojnina pravilno odmerjena?

O d g o v o r: Mož je bil progovni delavec in je vršil službo pomožnega desetarja. Bil je član delavskega pokojninskega fonda in ni bil nastavljen. — Vsled tega so mu pokojnino odmerili po predpisih delavskega pravilnika od 1. julija 1930, ki znaša: za prvih 12 let članstva neoziraje se na višino njegove plače, ki jo je prejemal ob času upokojitve Din 285. Za vsako nadaljnje leto pa 6.5% tega zneska več tako, da je za nadaljnih 23 let dobil še 150% Din 427, ali skupno Din 712. Po citiranem delavskem pravilniku je moral vsakdo doplačati za ves čas za nazaj razliko med prejšnjimi in novimi prispevki, računajoč pri tem prejšnje 4 krone za 1 dinar. Ker je znašal novi prispevek za delavca Din 40, je ob času njegove upokojitve njegov dolg na teh naknadnih prispevkih gotovo znašal Din 11.795, ki se mu je odtegoval v mesečnih obrokih. Ko je on umrl, se je vdovi na novo odmerila pokojnina, ki znaša po čl. 81 del. prav. 50% moževe pokojnine, torej mesečno Din 356, od katerega zneska pa se odteguje še ves ostanek moževega dolga na naknadnih članskih prispevkih. Da odteguje fond možev dolg na članskih prispevkih tudi od vdovske pokojnine, utemeljuje ta svoj postopek s tem, da odmeri ženi pokojnino na podlagi vseh **priznanih** članskih let in ne samo na podlagi onih let, za katere je mož do svoje smrti že plačal prispevke. V poedinih primerih so se vdove sicer pritožile na Državni svet češ, ker prejemajo le 50% moževe pokojnine, naj bi tudi plačale samo 50% dolžnega naknadnega prispevka, vendar je Državni svet vse take pritožbe odklonil in predpisal takso Din 400.—. Enako odklonilno rešenje ste najbrž dobili tudi Vi, pa ga niste hoteli podpisati kar pa Vam nič ne pomaga, ker direkcija lahko odtegne takso potom odtegljaja pri pokojnini.

A. S. Trbovlje in T. Š. Breg pri Ptuju

Vajinima vprašanjima ne moremo odgovoriti, ker nista naročnika. Naš svetovalec je upeljan le za naročnike, ki imajo tudi plačano naročnino.

Čistite okna! Okna propuščajo 50 do 84 odstotkov dnevne svetlobe. Pri oknih, ki niso bila šest tednov očiščena, se zmanjša gornji odstotek propuščene svetlobe za 10, po 18 mesecih pa za celih 40 odstotkov. Pozimi so okna v pritličju dvakrat hitreje umazana kot poleti.

TOVARIŠ!

Zakaj si tako dobro razpoložen?

„Zato, ker sem si kupil srajce in nogavice v trgovini

„ZORA"

Ljubljana, Miklošičeva c. 30

kjer so me res dobro postregli

z veliko izbiro in zelo nizko ceno

Potem pa tudi Tebi, da si nabaviš in prepričaš!"

Poglejte si tudi naše izložbe!

Najboljša darila za Miklavža:

Pristni štajerski in najfinejši dunajski sadni kruh, kakor tudi razne kekse

dobite po najnižjih cenah v

pekarni Scherbaum

v Mariboru in vseh njenih prodajalnah.

Volnene dokolenke,

moške in ženske nogavice

iz lastne pletarne nudi

EKSPORTNA HIŠA „LUNA"

Maribor, Glavni trg štev. 24.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Ragg

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

Priporoča se

ŠPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom r. z. z o. z.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška c. 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra in solidna izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

POZOR! Damsko in moško garderobo po najnovejši fazoni in zmernih cenah Vam izgotovi **Aršič Leopold,** modni salon »Elega-Façone«, **Maribor, Koseskega ulica 22.** (Zadostuje dopisnica, pridem na dom.)

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru.